

МАНУЇЛОВА АННА ІВАНІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри міжнародного та європейського права

РЕЦЕПЦІЯ ПРИНЦИПУ ЗАГАЛЬНОГО ПРАВА ЕСТОПЕЛЬ У МІЖНАРОДНО-ПРАВОВУ СИСТЕМУ

Естопель, в самому широкому сенсі, є юридичним терміном, що належить до великої кількості правових доктрин про справедливість, яка встановлює правові заборони, що перешкоджають «особі заперечувати або стверджувати що-небудь протилежне тому, що було встановлено як істина на підставі закону актами суду або державними органами або власними діями особи, його актами або заявами (тобто уявленням), явно вираженими або такими, що маються на увазі» [1]. Широта даного визначення пояснює існування великої кількості видів естопель, а також різноманітність їх позначення і застосування в доктринах різних країн.

Естопель як врегульований правовими нормами принцип, широко відомий країнам англо-саксонської правової сім'ї. У найширшому сенсі, естопель є юридичним поняттям, безпосередньо пов'язаним з великою кількістю правових доктрин про справедливість. Однак, незважаючи на те, що в країнах континентальної правової сім'ї цей термін, як правило, нормативно не закріплений, конструкції, за смисловим змістом аналогічні естопелю, існують і функціонують.

Естопель зароджувався в англійському загальному праві. Принцип естопель є результатом правотворчої діяльності англійського суду, який використовував його в якості засобу представлення доказів під час судового розгляду. Певні фактичні акти урочистого і формального характеру, що мали місце в процесі їх укладення, будучи офіційним чином закріплені, набували згодом абсолютну силу, яка не підлягає якому-небудь заперечуванню.

Принцип естопель – це принцип, який містить правовий механізм судового захисту правила добросовісної поведінки, а також норму доказового права в судовому / арбітражному процесі, застосування якої означає втрату права на захист за допомогою позбавлення сторони права на заперечення. Естопель, як правило, означає втрату стороною права використовувати, оскаржувати або заперечувати факти внаслідок попередньої заяви про зворотне, якщо це може завдати шкоди протилежній стороні в судовому спорі.

Термін «*estoppel*» походить від того самого кореня, що й слово «*stop*», а саме від його французького аналога «*estoup*» (або використовованого нормандцями старофранцузького аналога «*estoupai*») [2].

По суті згаданий принцип римського права «*venire contra factum proprium*» є вираженням *equitable estoppel* – однієї з найважливіших доктрин загального права. В системі загального права ця доктрина ґрунтується на *principles of fraud*. Вона спрямована на недопущення

ситуації, в якій одна сторона може займати іншу позицію в судовому розгляді справи, що відрізняється від її більш ранньої поведінки або заяв, якщо це ставить протилежну сторону у невідгідне становище.

Згідно Словника міжнародного права естопель – це «міжнародно-правова норма, що означає втрату державою права посилається на підстави припинення, призупинення або недійсності міжнародних договорів. Держава втрачає право посилається на ці підстави, якщо вона, після того як їй стало відомо про факти, на які вона посилається, напевне погодилась або має вважатися мовчазною згодою (в силу своєї поведінки) з тим, що договір в залежності від випадку є дійсним, зберігає силу або й далі діє» [3, с. 236].

Юридичний словник Блека дає більш широке визначення терміну «естопель». Згідно цього авторитетного видання розглянутий термін «*equitable estoppel*» – справедливий процесуальний відвід, означає лінію захисту, що не дає одній стороні мати несправедливу перевагу над іншою, коли за допомогою неправдивих (обманних) відомостей або поведінки людина, яка повинна бути позбавлена права, спонукала іншу людину вести себе певним чином, що спричинило за собою заподіяння йому (іншій людині) збитку [4, с. 329].

На початку свого розвитку, естопель проявляв себе в трьох напрямках:

- *estoppel by record* – застосовувався по відношенню до будь-якого законного судового рішення, винесеного компетентним судом, включаючи рішення судових органів (арбітрів), які не вели офіційної реєстрації прийнятих документів;

- *estoppel by deed* – стосувався будь-якого контракту, позбавленого будь-якого офіційно підтвердженого його друку, і за певних умов будь-якої письмової декларації, зробленої без дотримання будь-якої форми;

- *estoppels by matter in pais* – поширював свою дію, з одного боку, спочатку на угоди з нерухомістю, а потім вже з рухомим майном. А з іншого – завдяки втручання інституту справедливості в значенні *equity*, він міг витікати (якщо були дотримані всі відповідні умови) з простих, позбавленої будь-якої спеціальної форми декларацій волі, з певних фактичних уявлень (*representations*) [5, с. 355–357].

Незважаючи на те, що принцип естопель є досить новим і маловивченим в українській юридичній літературі явищем, він нерідко використовується вищими судовими інстанціями для мотивування своїх судових актів. Питання естопеля є нерозкритим поняттям у вітчизняній науці міжнародного права в силу того, що національному праву відповідна доктрина невідома. Естопель – англійська доктрина, що з часом конденсувала в міжнародне право. Через «ворожість» доктрини естопеля для багатьох національних правових систем її вжиток на міжнародно-правовому рівні обмежений. Навіть тоді, коли певний спір стосується по суті естопеля, в міжнародному правозастосуванні йому надають іншої назви.

На даний момент цей принцип тільки «пускає коріння» в українське право, але при цьому легальне визначення терміну «естопель» в законі відсутнє. Імплементация цього принципу в українське право не

повинна носити механічний характер. Естопель реально функціонує в англійському праві, тому що для цього створені всі необхідні юридичні механізми і інститути, тобто присутня система певних передумов, в яких принцип естопель розкривається правильно і повно.

Список використаної літератури:

1. Електронний ресурс. URL: <http://www.legalshift.com.ua/?p=1369>
2. Alfred Thompson Denning. *McIlkenny v. Chief Constable of West Midlands*. 1980. URL: <http://www.duhaime.Org/LegalDictionary/E/Estoppel.aspx>
3. Авдеева Т. Г., Алешин В. В., Ашавский Б. М. Словарь международного права: 3-е изд. Москва, 2014. – С. 495.
4. Black's Law Dictionary, 9th ed. Bryan A. Garner, ed. St. Paul : «West Group», 2009. – С. 549.
5. Броунли Я. Международное право: Книга 2. Москва, 1977. – С. 355–357.

Ключові слова: принцип естопель, принцип добросовісності, реценція, добросовісне виконання зобов'язань.

Ключевые слова: принцип естоппель, принцип добросовестности, круглосуточно, добросовестное выполнение обязательств.

Key words: principle of estoppel, the principle of good faith, reception, conscientious fulfillment of obligations.

МОХД НАРГІЗ ОСМАНІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри міжнародного та європейського права*

ПРАВОВИЙ ВИМІР МІЖНАРОДНОЇ РЕГІОНАЛІЗАЦІЇ У КОНТЕКСТІ ФРАГМЕНТАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Однією з актуальних проблем міжнародного права є його фрагментація, конкуренція між глобальними, загальними для усіх його суб'єктів нормами, і регіональною інтеграцією, яка обумовлює розробку міжнародно-регіональних норм. Питання фрагментації міжнародного права та появи міжнародного регіонального права активно розробляються зарубіжною доктриною, вітчизняні науковці також долучаються до розробки цієї проблеми.

Дослідники зазначають, що фрагментація міжнародного права пов'язана з його глобалізацією та утворенням нових міжнародних організацій, укладанням двосторонніх та багатосторонніх договорів, утворенням нових судових інституцій [1, с. 28], є «відповіддю учасників міжнародних відносин на «інтеграційний тиск, який змушує їх пристосовувати глобальну міжнародно-правову систему до власних потреб, створюючи в середині системи окремі «зручні» міжнародно-правові режими» [2, с. 4]. Новий світопорядок – це співтовариство не